

ROČNÍK LX

ÚNOR 2005

2

HILAS PRAVOSLAVÍ

OBSAH

POD ZÁŠTITOU PATRIARCHY ALEXIJE II. _____	3
25. VÝROČÍ ZESNUTÍ O. ARCHIMANDRITY ANDREJE (KOLOMACKÉHO) _____	3
ARCHIMANDRITA ANDREJ (KOLOMACKÝ) _____	5
KE SMYSLU ASKETICKÉHO ŽIVOTA V DNEŠNÍM SVĚTĚ _____	8
O HŘÍŠÍCH _____	10
PO STOPÁCH PAMÁTEK RANÉHO KŘESŤANSTVÍ V ČÍNĚ _____	11
KE 110. VÝROČÍ NAROZENÍ VLADYKY ČESTMÍRA _____	14
ZA OTCEM MILUTINEM JAKOVLEVIČEM _____	17
KŘESŤANSKÉ MOTIVY V RUSKEJ LITERATÚRE _____	19
MALÝM ČTENÁŘŮM! _____	20

25. výročí zesnutí o. archimandrity Andreje (Kolomackého)

12. února 2005 jsme si připomněli 25. výročí zesnutí otce archimandrity Andreje (Kolomackého).

Při této příležitosti jsme se sešli ke svátečním bohoslužbám v chrámu sv. Jana Křtitele na Strážném vrchu v Rumburku.

Vladyka Agapit předává svůj dar naší církvi – obraz otce archimandrity Andreje.

Foto na titulu:

Vladyka Agapit s vladykou Kryštofem při slavnostní bohoslužbě v Rumburku.

POD ZÁŠTITOU PATRIARCHY ALEXIJE II.

S požehnáním Jeho Svatosti patriarchy Alexije II. se uskutečnilo 20. ledna t.r. předávání premií Mezinárodního fondu jednoty pravoslavných národů. Patriarcha Alexij předal v sále církevních sněmů při chrámu Krista Spasitele v Moskvě čtyři premie. Za prvé patriarchovi bulharskému Maximovi, druhou prezidentu Estonské republiky panu Arnoldu Rüütelovi, dále prezidentu Ruské obchodní a průmyslové komory akademiku Evženu Primakovovi a Pravoslavné společnosti Jordánska. Slavnostní předání premií ukončil koncert duchovní hudby.

Mezinárodní fond jednoty pravoslavných národů uspořádal loňského roku jednu ze svých výročních konferencí také v Praze. Mimo jiné pořádá též vystoupení pěveckých sborů jako součást duchovní mise pravoslavné církve světa.

Jeho Svatost patriarcha Alexij II. poželhal Mezinárodní konferenci „Rožďestvenská čtení“, uskutečněné v Moskvě ve dnech 23.–29. ledna t.r. Slavnostní otevření konference bylo ve Státním kremelském sjezdovém paláci po bohoslužbách v chrámu Krista Spasitele. Mezinárodní konference se konala již po třinácté a jejím čestným předsedou je Jeho Svatost patriarcha moskevský a celé Rusi Alexej II. Účastníci konference byli soustředěni v sedmi pracovních skupinách. Prvá se zabývala výchovou a vzděláním. Druhá problémy rodiny, třetí reflektovala historii vzdělání ve škole, rodině a církvi. Čtvrtá se zabývala otázkami církve a společnosti, pátá pak ochranou života a šestá otázkami církve a kultury. Sedmá křesťanstvím a vědou.

Autor těchto řádků se účastnil práce první komise v rámci tématu Role a místo vzdělávání ve škole a rodině a přispěl referátem „Význam dětských táborů k prohloubení víry a duchovní růst dítěte“.

Dále měl možnost se osobně setkat s Jeho Svatostí patriarchou Alexejem II. v jeho moskevské rezidenci a hovořit s ním o rozvoji vzájemných vztahů obou našich sesterských církví. V závěru rozhovoru patriarcha poželhal také čtenářům Hlasu pravoslavi a vyzdvihl jeho význam, neboť je jediným pravoslavným periodikem v českých zemích.

arcibiskup Kryštof

25. VÝROČÍ ZESNUTÍ O. ARCHIMANDRITY ANDREJE (KOLOMACKÉHO)

12. února 2005 jsme si připomněli 25. výročí zesnutí otce archimandrity Andreje (Kolomackého).

Při této příležitosti jsme se sešli ke svátečním bohoslužbám v chrámu sv. Jana Křtitele na Strážném vrchu v Rumburku spolu

s naším vladykou Kryštofem a vladykou mukačevským Agapitem.

Ptáme se místního duchovního správce otce Antonije:

otče Antoniji, všichni víme, že se zabýváte dílem otce archimandrity Andreje.

Můžete nám při této příležitosti říci pár slov o pozoruhodném archimandritově životě?

Za šest let, co sloužím na Strážném vrchu, se ve mně vypěstovala zvláštní vlastnost. Kdykoliv se na Strážném vrchu něco změní, hned si toho všimnu. Ať už je to rozdíl duchovní nebo hmotný. Sloužím třeba svatou liturgií, stojím zády k věřícím, ale slyším, že do chrámu vstoupil někdo způsobem, kterým nikdo z mých věřících nevstupuje, do kasičky dává peníze způsobem, který nikdo z našich věřících nepoužívá, jinak staví svíčky, takže vím, že v chrámu je člověk, který tam nikdy dříve nebyl. Při prvním požehnání vidím, že je to pravda. Když tohoto člověka po liturgii pozvu na čaj a hovoříme spolu, zeptám se také, odkud je. Říká, že je tu jen přechodně, ale jinak pracuje v Liberci. Říkám: „Ale jinak jste z Podkarpatí“. „Jsem z Užhorodu“, odpovídá. „Ale nenarodil jsem se tam. Jsem ze Salbodoše“. Já obec Salbodoš znám. Řekl mi dále, že jim tam shořel chrám a že ho stavěl nějaký ruský emigrant, ale neví, jak se jmenoval. Musel jsem mu říci, že ten člověk je v Rumburku pohřbený, v tom-

to chrámu žil a sloužil. Nakonec jsme došli k tomu, že se narodil v Salbodoši, do školy chodil v Užhorodu, pracuje v Liberci, teď je přechodně na práci v Rumburku a ve všech těch městech chodí do pravoslavného chrámu a všechny tyto chrámy jsou nějak spojené s otcem Kolomackým. Aniž by si tento člověk neviditelnou nit své cesty uvědomoval, doputoval z nesouvisejících důvodů až do Rumburku a zde se mu vše odhalilo.

Lidé většinou obdivují to množství práce otce Kolomackého, téměř devadesát chrámů. Říkají si – to je neuvěřitelné množství. Někdy jim možná uniká, že nejdůležitější není číslo, ale samotný chrám. Že kdyby postavil třeba jen jeden chrám, i když téměř devadesát není totéž jako jeden, je v tom již plnost. My pravoslavní věříme, že kdekoliv se slouží svatá liturgie, tak takové místo již není obyčejné. Slyšel jsem před časem příběh, jak nějakí poutníci z Ameriky hledali v Rusku v lese jakýsi zničený monastýr, ale ruiny nemohli najít. Najednou odněkud slyšeli liturgický zpěv. Šli za tím zpěvem, protože se domnívali, že tam už něco je. A když došli na místo, objevili pouze hledané ruiny. Přitom celý zástup poutníků dosvědčoval, že slyšeli zpěv.

Místo monastýru Bůh znal. Tedy i když je počít chrámů postavených otcem Andrejem úctyhodný, nesmíme zapomenout na to, že důležitý je samotný chrám.

Lidem dnes chrám velmi chybí. Říkají si – k čemu potřebujeme chrám? Vidíme to, když jedeme krajinou. Vidíme opravené domy, drahá auta, skvěle opravené státní úřady, vidíme sportoviště a mezi tím je chátrající kostel. Je jedno jaký. Náboženské stavby jsou zdevastované a nikdo se o ně nestará a nikdo o ně nemá zájem. K čemu lidé potřebují kostel? Bohužel si málo uvědomují, že chrám bytostně potřebují. Říkávám věřícím – je vám zatěžko přijít do chrámu dvakrát týdně? Nejen v neděli, ale i ve svátek? Lidé mají zvláštní místnost na to, aby vykonali své tělesné potřeby, mají zvláštní místnost na to, aby se vyspali, uvařili si a najedli se. Neuvědomují si, že potřebují také zvláštní prostor na to, aby se pomodlili. Aby byli jen s Bohem. Neuvědomují si, že každá lidská

činnost má své zvláštní místo. Máme výborně propracovány všechny otázky, které se týkají našeho tělesného života, a chrám? Chrám nepotřebujeme...

Neuvědomujeme si, že tím trpíme. Lidé si neuvědomují, že potřebují zvláštní prostor, kde nesmí křičet, kouřit nebo pít. Kde člověk nesmí chodit polonahý. Neuvědomují dokonce, že potřebují prostor, kam ani nesmějí všichni, jako je třeba oltář. Že člověk ve svém životě potřebuje i to, čemu pohané říkají tabu. Že potřebuje něco nedotknutelného, co si jakoby dobrovolně zakáže. V církvi si navíc uvědomujeme, že něco smí pouze archijerej a něco pouze kněz. Moderní člověk toto všechno odboural, zničil, odsoudil k nepotřebě. To vše souvisí s rozvratem, který ve společnosti pozorujeme.

To, co je podstatné u otce Andreje, není kvantita, ale fakt, že stavěl chrámy. Pomohl zbudovat tolik míst, která jsou průlomem věčnosti do tohoto světa.

ARCHIMANDRITA ANDREJ (KOLOMACKÝ)

(1896–1980)

Před zhruba 140 lety se k pravoslavné víře na území bývalého meziválečného Československa hlásilo jen několik stovek věřících. Byli to převážně Srbové se svými rodinnými příslušníky, kteří jako jediní směli v tehdejší Rakousku-Uhersku vyznávat otevřeně a plně svou víru. Na celém tomto území měli prakticky jen jediný

chrám, a to v dnešním Komárně na maďarsko-slovenských hranicích. Dnes je na stejném území několik set tisíc pravoslavných v šesti eparchiích, je zde téměř tisícovka chrámů s přibližně stejným počtem duchovních a přes 20 monastýrů. Tento mimořádný rozmach Pravoslaví na území meziválečného Československa nelze zcela vy-

*Jako důstojník čsl. armády,
Mukačevo, 1922*

světlit jen zánikem Rakouska-Uherska, tohoto „žaláře národů“, v roce 1918. Tento rozkvět by nebyl možný, kdyby se do jeho čela nepostavili Bohem vyvolení muži, kteří svůj život plně oddali slávě Boží a církevnímu dílu.

*Naši věřící se dnes obracejí již ke třem svatým, kteří se zasloužili o obrodu Pravoslavné církve u nás. V Čechách je to především sv. nmč. Gorazd, biskup český a moravskoslezský (+1942), kanonizovaný srbskou církví v roce 1961 a Pravoslavnou církví v Československu v roce 1982. Na Podkarpátí je to ct. Alexij Karpatský (+1947), kanonizovaný ruskou pravoslavnou církví (UPC-MP) v roce 2001. Třetím je ct. Alexij Tóth, který jako bývalý uniatský kněz z Prešova podnikl v Americe na přelomu 19. a 20. století hnutí, v jehož důsledku se z unie navrátilo do Pravoslaví 100 tisíc karpatoruských věřících. O. Alexij byl kanonizován v 90. letech 20. stol. Pravoslavnou církví Ameriky (OCA). V pozadí těchto mužů však stojí ještě jeden vynikající misionář a neopakovatelný člověk – je to **archimandrita Andrej Kolomacký (1896–1980)**, od jehož zesnutí uplynulo 13. února 2005 (n. st.) 25 let.*

Archimandrita Andrej Kolomacký se narodil 8. února 1896 (st. st.) v obci Saražinkí nedaleko Kyjeva jako Vsevolod Vladimirovič Kolomackij v rodině venkovského rolníka a chrámového zpěváka Vladimíra Sevastjanoviče Kolomackého a jeho ženy Serafímy roz. Bogorodické. Rodina byla velmi tradičně založena a tak malý Vsevolod od dětství poznával chrám, bohoslužby, církevní život. V letech 1903–6 navštěvoval základní farní školu v Saražinkách a poté byl přijat na pětileté Kyjevo-podolské duchovní učiliště. V letech 1911–14 pak stu-

doval v Kyjevském duchovním semináři. Jeho studium však bylo přerušeno vypuknutím I. světové války a všeobecnou mobilisací. Mladý Vsevolod, na něhož se jako na seminaristu odvodní povinnost nevztahovala, se hlásí do armády jako dobrovolník, ale pro silnou zrakovou nedostatečnost je odmítnut. Od 1. září 1915 do 31. prosince téhož roku studuje na Kyjevském vojenském učilišti a poté využívá jedinečné možnosti dostat se do bojů za svoji vlast. Stává se k 1. lednu 1916 dobrovolným členem 127. pěšího putilovského pluku československých legií. Tak se životní cesta Vsevoloda Kolomackého poprvé protíná s ještě nejsoucím Československem. V bojích byl několikrát raněn a obdržel řadu válečných vyznamenání: medaili za hrdinství IV. stupně, kříž za hrdinství IV. stupně, řád sv. Anny IV. stupně, řád sv. Stanislava III. stupně, řád sv. Anny III. stupně, řád sv. Stanislava II. stupně, řád sv. Anny II. stupně, Georgijevský kříž III. stupně, Československý vojenský kříž, medaili za vítězství a medaili spojenců. Při léčení jednoho zranění se v Kyjevě seznamuje a posléze zasnuhuje s ošetrovatelkou Jelisavetou, dcerou Jakova Vlasenka z Charkova.

Složité vývoj války a její přerod ve válku občanskou měl za následek postupné stahování čsl. legií z Ruska přes Sibiř, Vladivostok a Ameriku do vlasti. Vsevolod Kolomacký vstupuje do bělogvardějských jednotek generála Děnikina. Téměř 5 let života v bojích má pro Vsevoloda Kolomackého hořký konec: evakuace z Krymu v srpnu 1920 do Gallipoli v dnešním Turecku. Odtud se mu podařilo dostat díky dokladům čsl. legií do Rumunska. Zdejší vláda se tehdy bohužel nechovala k ruským uprchlíkům dobře, hrozila repatriace a jistá smrt. Za dobrodružných okolností se nakonec V. Kolomacký dostává přes hranici na Podkarpatskou Rus, která již tehdy byla součástí Československa. Jako bývalému legionáři je mu ihned uděleno československé občanství a v roce 1922, po krátkém důstojnickém kursu v Košicích, se stává důstojníkem 119. polního pluku v Mukačevě.

Po svém usídlení v Mukačevě a existenčním zajištění především usiluje o vycestování Jelisavety z Charkova. Po mnoha měsících úsilí a zmatků se nakonec s pomocí Mezinárodního červeného kříže a Banky čsl. legii podařilo Jelisavetě vycestovat. 31. května 1923 (n. st.) byli Vsevolod Vladimirovič Kolomacký a Jelisaveta Jakovlevna Vlasenková oddáni v pravoslavném chrámu ve Velikých Lučkách mukačevské eparchie o. Ioannem Ileckem. Vsevolod Kolomacký se pak odhodlává ještě k jednomu důležitému životnímu kroku: ačkoli byl velmi nadaným a na svůj věk mimořádně zkušeným vojákem, jemuž se otevírala v armádě jedinečná kariéra spojená mj. s výbornými finančními podmínkami a mimořádným společenským respektem, rozhoduje se proti veškerému zdravému rozumu tohoto světa odejít z armády a působit jako pravoslavný kněz.

Zde je nutné poněkud objasnit situaci, v níž se tehdy Podkarpatská Rus nacházela. Jak již bylo naznačeno, lid Podkarpátí se za Rakouska nemohl hlásit k Pravoslaví, byť o tom často ani nevěděl, považoval se za pravoslavný a o unii s papežem vědělo cosi jen duchovenstvo (od r. 1649 byla v platnosti tzv. Užhorodská unie). Po roce 1918 však – především pod vlivem lidí jako byl mladý jeromonach Alexij Kabaljuk – začal podkarpatský lid masově přecházet od unie k Pravoslaví. Bohužel, často bez duchovenstva a tím pádem také bez chrámů. Bylo běžným jevem na počátku 20. let, že ve vsi byl uniátem pouze místní kněz s rodinou, celá vesnice přešla k Pravoslaví a chrám byl zavřen a nesloužilo se v něm, neboť patřil uniátské konsistoři. Pravoslavný lid byl nejen bez kněží, ale i bez chrámů a nebyl zde ani stálý biskup. Několik málo kněží nepobíralo žádnou podporu

od státu. Vsevolod Kolomacký se však přesto rozhodl pro své původní životní poslání, vždyť vojákem byl sice výborným, ale jaksi ne ze své vůle. V každém případě znamenal jeho krok naprostý sociální propad a z pohledu vnějšího světa doslova šílenství.

V lednu 1924 je V. Kolomacký rukopoložen na diákona a posléze i na kněze archiepiskopem Venjamine (Fedčenkem) a ustanoven do obce Russkoje mezi Mukačevem a Užhorodem. Podmínky jsou typické: mnoho lidí, mnoho pastýřské práce, ale žádné peníze a potíže s chrámem. Nějaký čas trvaly spory o chrám, až jednou při sloužení sv. liturgie, podle vlastních slov o. Vsevolod při okouřování za zpěvu „Cherubínské písně“ dostává myšlenku postavit vlastní chrám. Hned při kázání předkládá tento návrh věřícím a události dostávají spád. Čtyři rolníci ze vsi přicházejí s návrhem věnovat část pozemků na stavbu. Po nezbytných povoleních a obstarání materiálu může stavba začít. Hrubá část je hotova za 4 dny... Tak v roce 1926 vzniká první (dřevěný) chrám o. Kolomackého. Ale nebyly to radostné a snadné roky: spory s uniáty, potíže s čsl. úřady, bída doplněná plivanci uniátů.

Vše špatné jako kdyby se završilo v následujícím roce 1927. Nejprve umírá na meningitidu dcerka Klavdija a o několik měsíců později pravděpodobně na tuberkulózu uspišenou žalem a psychickým vypětím i mátuška Jelisaveta. Obě jsou pochovány při dnes již monastýřském chrámu Zesnutí přesv. Bohorodice v Rusském-Rakošinu. Dodnes vzpomínají nejstarší obyvatelé vesnice na pohlednou, mladou a vždy usměvavou a obětavou mátušku. Otec Vsevolod tak zůstal ve svých 31 letech sám s tříletým synem Danielem.

První kamenný chrám otce Kolomackého v Rakošině, dnes monastýřský, Podkarpátí, 1927. Při zadní stěně jsou pohřbeny mátuška Jelisaveta a dcerka Klavdija, zde chtěl být otec pohřben.

Archijerejská residence v Mukačevu, 1934.

Pověst o knězi, který dokonce i postaví chrám, se rozletěla po Podkarpátí jako blesk. Bylo jasné, že jakmile otec postavil jeden chrám, bude muset stavět i další. Prosby se jen hrnuly. Brzy jsou s jeho pomocí postaveny další chrámy v mukačevské eparchii, jmenovitě v Rakošinu, Čerleněvu, Davidkově, Barbově... Ve stejné době, v letech 1924–28, také vzniká péčí archimandrity Vitalije (Maximenka) misijní středisko a později

monastýr ct. Jova Počájevského v Ladomírově v okrese Svidník na východním Slovensku. Tento monastýr proslul mj. také svou literární a časopiseckou činností, s níž měl archimandrita Vitalij zkušenosti ještě z Počájevské lávry. Vznikla také samozřejmě potřeba založení pravidelného časopisu, který by koordinoval do značné míry živelné přestupové hnutí z unie. Tato myšlenka však narazila na právní překážky ze strany československého státu. Nikdo z bratrstva monastýru totiž

neměl čl. občanství a nemohly být na něj noviny zaregistrovány. Tak se stal jer. Vsevolod Kolomacký, občan ČSR, de iure prvním vydavatelem a zakladatelem časopisu „Pravoslavná karpatská Rus“, dnešní „Pravoslavné Rusí“, oficiálního čtrnáctideníku Ruské pravoslavné církve v zahraničí. První číslo vyšlo 1. dubna 1928. (Název „Pravoslavná Rus“ má časopis od roku 1934).

o. Antonij Drda

KE SMYSLU ASKETICKÉHO ŽIVOTA V DNEŠNÍM SVĚTĚ

(k blížícímu se Velkému postu)

Žijeme ve světě, který naprosto nechápe asketický přístup k životu. Naopak, ze všech stran jsme „svobodně“ nuceni k větší a větší spotřebě. Ideálem okolního světa je vydělat co nejvíce peněz a mít z nich co nejvíce vlastního požitku. Říká se tomu prosperita. Té je podřízeno vše, dokonce i „lidská práva“ a „parlamentní demokracie“ mohou být a bývají omezovány, je-li to v zájmu zisku. Nežijeme ani v demokracii, ani v právním státě, žijeme v nadstátě zisku, prosperity, „růstu“ a úspěchu. Ideálem asketického života je naopak mít co nejméně toho, co nám brání v čistém vztahu s Bohem, a to pokud možno ve prospěch druhých. V podstatě asketického přístupu

k životu je nejen protiklad vůči všemu, co nám nabízí svět, je to také poslední nepřítel „nového světového řádu“ plného vnějšího „dobra“, blahobytu, jistot.

Každý z nás možná zažil jednu věc: někomu z těch, které velmi milujeme, se přihodilo něco zlého, je mu špatně, onemocněl, postihlo ho neštěstí nebo dokonce zemřel. Možná, že jsme v těchto chvílích pocítili určitou změnu našeho vnitřního stavu. Třeba jsme ztratili chuť k jídlu, nespali jsme, neměli jsme chuť na vtipy a smích, možná jsme i okřikli někoho v našem okolí s tím, že nemáme náladu na podobné věci, snad jsme i plakali, určitě jsme neměli chuť jít do divadla, na sportovní zápas a jako vě-

řící jsme možná i zcela spontánně padli na zem a prosili úpěnlivě Boha o pomoc. Tento vnitřní stav byl v podstatě přirozeným stavem duše, která se pod vlivem okolností „konala postně“.

Nezažil nikdo nic takového? Ne-li, zažil snad trochu něco jiného. Třeba, když jeho dítě nemohlo jíst, pocítil někdo z nás zvláštní „stud“, když si nachystal bohaté a chutné jídlo a nemocné dítě se na něj smutně dívalo. Možná, že když někdo z našich blízkých trpěl bolestí, pocítili jsme nejen lítost a soucit, ale i jakýsi „stud“, že nás nic nebolí. A možná jsme si i upřímně přáli, vzít jeho bolest na sebe.

Něco takového většina z nás cítí, jde-li o někoho velmi blízkého. Křesťanská láska ale není omezená na několik lidí v okolí. Jako křesťané jsme povoláni k lásce bez výjimky, máme milovat Boha celým srdcem, své bližní jako sebe samého, ba dokonce máme milovat celé stvoření.

Někteří židé, kteří přežili holocaust se po válce „styděli“ za to, že přežili; kvůli své lásce ke svému národu. Avšak naším národem je celé lidstvo, celé stvoření. Svatí cítili „stud“ za to, že mají kde hlavu složit, když na světě je mnoho lidí bez přístřeší, za plné břicho, když mnoho lidí hladoví, za zdraví, když mnoho lidí trpí nesnesitelnou bolestí nebo umírá, za mír, když mnoho lidí trpí ve válce nebo je pronásledováno. Svatý Agathon toužil vzít na sebe tělo malomocného. Z novějších svatých ct. Pajsij Svatohorský prosil Boha, aby onemocněl rakovinou místo alespoň jednoho z těch, kteří touto nemocí trpěli. Ještě žijící srbský patriarcha Pavle dal vypnout elektrinu ve své rezidenci, když se dozvěděl, že obyvatelé Sarajeva jsou bez proudu. To je asketický přístup k životu. Svatí nahlédli jako „nespravedlnost“, že oni – se svými hříchy – jsou zahrnuti dostatkem všeho dobrého, kdežto jiní trpí nedostatkem. Cítili „stud“ za to, že se má někdo hůře nežli oni, když oni sebe sama vidí jako největší hříšníky. Ano, zajisté vedli asketický život proto, aby zvítězili ve svém nitru nad otroctvím vášní, ale také proto, že ve své na-

hotě byli účastní životní skutečnosti všech nahých, ve svém půstu byli účastní životní skutečnosti všech hladových, ve svém pláči byli se všemi plačícími. Jak jinak pochopit podobenství o posledním soudu?

Dnes držíme půst hlavně kvůli pravidlům, bohužel ne proto, že cítíme „stud“ za Ukřižování, plivání, bičování... Za postní stravu často utrácíme více než za nepostní, čímž ničíme druhou podstatu postu, totiž uskromnění se a dání přebytků chudým nebo jinam, ale ne svému břichu. Mnoho z nás půst dodrží, ale nesmějeme se proto, že prožíváme pokušení Krista na poušti, hledání zaslíbené země Izraelem, Ukřižování, nebo proto, že se to „nemá“? Dodržíme půst, ale znamená to něco pro bližního kolem nás?

Nepravoslavní křesťané dnes půst téměř zrušili a troufám si tvrdit, že až na zázračné výjimky ztratili ponětí o jeho skutečném smyslu. To spíše plýtvají energií na to, aby dokázali, že půst do křesťanství nepatří. Jak jsme si ale již vysvětlili, nejsme křesťanští jogíni. Jde přece o něco jiného. V Africe každých 11 vteřin umírá dítě na podvýživu, hlad. Nestydíme se hodovat? Ano, máme prostě to „štěstí“, že žijeme v bohaté zemi. Vždyť přece Evangelium bohatství neodsuzuje. 20. století se stalo také stoletím obrovského přílivu pravoslavných do „vyspělého světa“. Někdy byly důvody tohoto přílivu ty nejdůležitější, často ale byly a jsou i dnes ekonomické. Ano, řekneme, že snaha mít se lépe přece není hřích... Ve své podstatě ne, ale... Opravdu nás ani jednou za život nepřepadla obava, že Bůh je od nás daleko mimo jiné také proto, že my jsme daleko tvrdému životu „nepatrných“, že jsme bezpečně vzdáleni bídě předměstských slumů, dětem, které mají jedno jídlo denně, opuštěným, bezvýznamným, bez domova, neúspěšným, využitým a opotřebovaným velkostatkem prosperity?

Mnoho lidí daruje peníze. Hodně peněz. Ale stále ještě hodně zbývá a jak říká sv. Jan Zlatoústý ve výkladu slov Pána o chudé vdově, „není důležité, kolik bylo

dáno, ale kolik zbylo“. Asketický přístup k životu znamená, že ideálem – je-li nám to možné – je dát vše. Je to ten nejautentičtější křesťanský ideál! Bez toho, co jsme nazvali „konat postně“, raději ani neotvírejte ústa, abychom svět poučovali o křesťanství! Budeme jen podobni farizeům, kteří radili dát zlato na chrám a nestarat se o rodiče.

Bratři, Bůh po nás nechce, abychom se ztýrali, abychom přestali jíst a rozdali majetek, abychom opustili chrámy a sloužili Bohu v kůlnách a stodolách, abychom se pouštěli do neuvážených experimentů křesťanských komun, ne než vnitřně ne-

stačíme. Ale přikazuje nám, abychom milovali bližního svého jako sebe samého. Nebudme jako pokrytci a neříkejme: „To je tvoje věc!“ (Mt 27, 4) Vždyť „vše co je tvé, je i mé“ (Jn 17, 10) a „měli vše společně“. (Sk 2, 44) Zpočátku jistě postačí, když si alespoň uvědomíme, jak je naše křesťanství z velké části pohodlné, zabezpečené, samospasitelné, neskromné. Vždyť Bůh je „světlo, které osvětluje každého člověka přicházejícího na svět“. (Jn 1, 9) Dávejme pozor, aby naše libůstky, pohodlí a přepych nebyly postaveny na utrpení „nejmenších z bratří“!

jerej Mgr. Antonij Drda, Rumburk

O HŘÍŠÍCH

Archimandrita Lazar (Abašidze)

Rouhání a zapřísahání

Tyto hříchy se nezřídka snaší s církevností a upřímnou vírou. Patří sem v první řadě rouhavé zehrání na Boha za jeho zdánlivě nemilosrdný vztah k člověku, za utrpení, které se zdá nadměrné a nezasloužené. Někdy může dojít až k hanění Boha, církevních svátostí a tajin. Často se projevuje vyprávěním neuctivých nebo přímo urážlivých historek ze života duchovních i monachů, posměšně ironickým citováním výrazů z Písma svatého nebo modliteb. Zvláště je rozšířen zlozvyk zapřísahat se skrze jméno Boží či Bohorodice. Je velmi nesnadné zbavit se zvyku používat tato svatá jména v běžném rozhovoru na místě citoslovcí a přídavných frází, které mají zdůraznit větší emocionalitu: „Bůh s ním“, „ach Bože“, „díky Bohu, u nás ne...“ aj. Ještě horší je vyslovovat jméno Boží ve vtipcích. Strašného hříchu se dopouští ten, kdo užívá svatá slova ve hněvu, v hádce, tedy spolu s nadávkami a urážkami. Rouhá se i ten, kdo svým nepřátelům hrozí hněvem Božím nebo kdo v modlitbě prosí Hospodina, aby potrestal druhého člověka. Velkého hříchu se dopouštějí rodiče, kteří v srdci proklínají své děti a hrozí jim trestem nebes. Vyzývá ní nečistých sil ve hněvu nebo v obyčejném

hovoru je hříchem taktéž. Těžkým hříchem a rouháním je i užívání hanlivých slov. Je potřeba rozhodně bojovat s touto nemocí, jinak nemůže být řeči o duchovním zdraví.

Pohrdání bohoslužbami

Tento hřích se nejčastěji projevuje neúčastí v tajině Eucharistie, tj. když se člověk na dlouhý čas zbavuje přijímání Těla a Krve Páně, i když neexistují žádné okolnosti, které tomu brání. Je to vůbec nepřítomnost církevní disciplíny, nechuť k bohoslužbě. Často se ospravedlňuje zaneprázdněností, existenčními starostmi, vzdáleností chrámu, nesrozumitelností bohoslužeb či jejich jazyka. Projevuje se i neznalostí základních modliteb: Symbolu víry, začátku modliteb, nechápáním smyslu uskutečňujících se tajin a hlavně nezájmem o toto poznání.

Nemodlitebnost

Tento hřích je dílčím případem necírkevnosti. Je všeobecně rozšířený. Když se zpovídající zmiňuje o modlitbě (o velmi důležité stránce duchovního života) má duchovnímu říci, jak se modlí. Jaké plody přináší jeho modlitby, dodává-li mu modlitba duchovní útěchu nebo zda ji nebere pouze jako nepřijemnou povinnost, které se snaží jakýmkoli záminkami vyhnout. Používá-li pravoslavný modlitebník či zná-li mod-

litby z paměti a zda čte Evangelium. Věřící musí každý den vzpomínat v modlitbách své blízké, živé i mrtvé, za zdraví i za upokojení duše, za ty „kdož se na nás hněvají a škodí nám“ . I za ty, vůči nimž cítí nepřátelství, kteří jej snad nespravedlivě urazili. Je také třeba pravidelně navštěvovat bohoslužby, zvláště o nedělích a o velkých svátcích. Nezbytné je dodržovat posty ustanovené Církví – nejen zdržováním se jídla, ale i ve smyslu mravním. Musí se smířit s lidmi, se kterými je ve sporu, dávat milodary, odpouštět dluhy, zbavovat se marného a soustředit se na věčné.

Vroucí modlitba odlišuje upřímně věřícího od „vlažných“. Je třeba soustředit se, nejen prostě odříkat modlitební pravidlo či odstát bohoslužby, získat dar modlitby od Pána, zamilovat si modlitbu, netrpělivě čekat čas modlitby. Musí se ponořit do

proudu modlitby, naučit se milovat a rozumět melodiím církevních zpěvů, jejich nerosvratelnou a hlubokou krásu, malebnost a mystickou hloubku liturgických symbolů. Dar modlitby je i umění sebeovládání a zvládnutí své pozornosti. Pronášet slova modlitby nejen rty a jazykem, ale celým srdcem a celou myslí být účasten modlitebního díla. Je třeba přivyknout Ježíšově modlitbě: „Pane Ježíši Kriste Synu Boží, smiluj se nade mnou hříšným.“ Modlit se jí vždy a všude, zvláště v těžkých chvílích, při silném duchovním boji, ve smutku...

Tak tedy, bratře, prozkoumej pozorně, ve kterém ze jmenovaných nezbytných pravidel, pořádků a křesťanských povinností, hřešíš proti naší víře, proti svatým církevním ustanovením. A nezapomeň toho litovat.

překlad o. Patrik

PO STOPÁCH PAMÁTEK RANÉHO KŘESŤANSTVÍ V ČÍNĚ

Časopis Česko-čínské společnosti Fénix přináší zajímavá svědectví o počátcích křesťanství v Číně. Z roku 2002 (č. 2, str. 43–59) je to článek Vladimíra Liščáka „Počátky křesťanství v Číně“ a v loňském roce vyšel od téhož autora článek „Rané křesťanské rukopisy z Dunduangu“ (listopad 2004).

Autor srovnává význam těchto raně křesťanských památek s významem „svitků od Mrtvého moře“, jež byly r. 1947 a v dalších letech nalezeny západně od Mrtvého moře. Ze tří skupin těchto rukopisů lze považovat za nejdůležitější ty, které byly objeveny v jeskyních ve Vádí Kumrán a jeho okolí. Jsou odkazem židovské komunity, která v této oblasti sídlila 200 let a pocházejí z období 2. st. př. Kr. až 1. st. po Kristu. Obsahují nejstarší opisy Starého zákona. Mají velký význam pro dějiny judaismu a raného křesťanství.

Čtyřicet let před jejich objevením (r. 1907) v jeskyni v Dunduangu v západní Číně na-

šel vědecký tým vedený Aurelem Steinem množství maleb na hedvábí, starobylých svitků a dalších archeologických nenností. Mezi nimi byly čínsky psané svitky hovořící o životě a učení našeho Pána Ježíše Krista poznamenané patinou taoismu a buddhismu.

V roce 2001 v New Yorku vydal kolektiv autorů v čele s Martinem Palmerem publikaci „The Jesus Sutras – Rediscovering the Lost of Taoist Christianity“.

Dunduangské památky pocházejí z období mezi 5. a 11. stoletím. Přibližují obyvatelům Číny křesťanství tak, aby jim bylo srozumitelné. Tato podoba křesťanství bývá nazývána „nestoriánství“. Od druhé poloviny 8. století se z něj vyvinulo další čínské náboženství známé jako náboženství světla (jingjiao – fíng-fiao).

S největší pravděpodobností proniklo křesťanství do Číny již ve 3. st. po Kristu. Svědčí o tom nejen církevní podání, ale i prameny archeologické. Podle jedné z le-

gend sv. Tomáš Apoštol podnikl dvakrát v 70. letech 1. st. po Kr. misijní cestu do Číny. Příchod křesťanství do Číny v 1. st. po Kristu potvrzují nedávno nalezené náhrobní kameny z dynastie Han (Chan) datované do roku 86 po Kr. znázorňující na reliéfech zobrazené výjevy z Bible. Profesor křesťanské teologie Wang Weifan je srovnává s křesťanskými památkami z oblasti Iráku a Středního východu.

Kolem roku 295 se ve svých spisech zabývá problémem obyvatelů Číny (Seres), k nimž se dostává křesťanství podobným způsobem jako k Peršanům a Médům.

Během vlády dynastie Ming bylo vykopáno značné množství křesťanských křížů. Archeologové soudí, že se jedná o kříže vyrobené ve 4.–5. století. Část z nich dokonce ve století 3.

Skutečně autentické důkazy o šíření křesťanství v Číně se objevují od roku 635. Tehdy misie z Persie přišla do hlavního města Tangské říše Chang'anu. Kněží v čele s biskupem Alopenem (jméno pravděpodobně syrského původu) přinesli spisy, které obsahovaly části evangelií a traktáty vysvětlující jejich náboženství. Spisy byly v aramejštině, podobné syrskému jazyku (aramejština je dodnes liturgickým jazykem některých východních církví).

Aby mohli misionáři této první křesťanské misie šířit svou víru bez překážek, obrátili se na císaře Taizonga („Velký předek“ osobním jménem Li Shimin, který vládl v letech 626–649). Za pomoci čínských taoistických a buddhistických mnichů připravili kněží překlad textu vysvětlujícího křesťanské učení a dali jej císaři. Ten vydal r. 638 Toleranční edikt, který uvolnil cestu křesťanství do Číny.

Císařský výnos praví:

„Cesta nemá běžné jméno, světec nemá běžné lidské tělo. Hlásejte (své) učení všude ku spáse lidí. Perský mnich Alopen přišel z dálky do hlavního města, aby představil učení Písma. Poté, co jsme pozorně prozkoumali podstatu jeho učení, zjistili jsme, že je mystické a promyšlené a (provádí se) v tichosti. (Zjistili jsme, že) zahrnuje vše, co je nejdůležitější pro život a že je užitečné všem tvorům a prospěšné pro všechny lidi. Nechť se tedy volně šíří po celé říši.“

Nato byl ve čtvrti Yining (I-ning) zbudován kostel a bylo mu přiděleno 21 kněží.

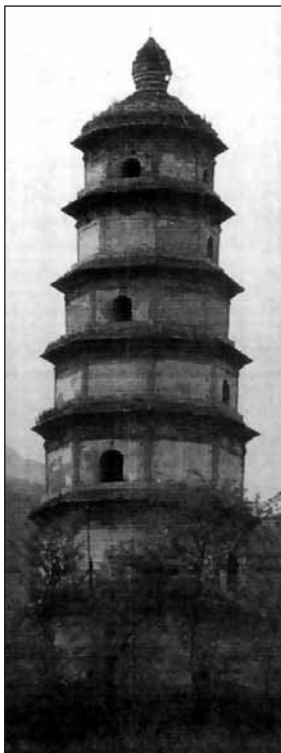
Křesťanský kostel, který byl postaven krátce po vydání ediktu v Zhouzhi časem upadl v zapomenutí. Objevil jej r. 1998 Martin Palmer.

Čínské rané křesťanství bývá v čínských pramenech nazýváno zprvu „perské učení Písma“, neboť s kněžími přicházejí zpravidla perští kupci. Později na základě císařského ediktu z r. 745 byl název změněn na „učení ze země Dagin“. V evropských jazycích se uvádí „nestoriánství“.

Teprve r. 781 se v nápisu na stéle z Xi'anu, jež je v horní části označena křížem, objevuje název jingjiao – „sluneční svit“, „světlo“. Vysvětlení můžeme hledat v Bibli, kde je „světlo“ jedním ze základních pojmů. „...Bůh je světlo a tmy v Něm nížádné není“.

(1. Jn 1, 5) S tímto pojmem bychom se setkali v Písmu i na mnoha dalších místech. Kupř. Pán Ježíš o sobě říká: „Já jsem světlo světa“. (Jn 8, 12)

Alopenova misie přinesla sebou kromě spisů, které vysvětlují křesťanské učení patrně i obrazy svatých. Vyplývá to z nápisu na stéle v Xi'anu.

Nejstarší křesťanská památka v Číně, později součást taoistického a posléze buddhistického kláštera, objevená Martinem Palmerem.

Jeden z dunghuangských svitků hovoří o 530 křesťanských spisech, z nichž asi 30 bylo přeloženo. Jsou zde uvedeny i názvy 35 knih v čínštině. Známe je díky tomuto prameni, jinde jsme se s nimi nesetkali. V letech 1930 a 1937 bylo publikováno devět písemných památek: 8 dunghuangských svitků a nápis na stéle v Xi'ani.

Záslužná je zde edice profesora Jošira Saekiho „Nestorian Documents and Relics in China“ (Tokio 1937), neboť dokumenty nejen překládá, ale i bohatě komentuje. Jelikož, jak již bylo uvedeno, se na původních překladech ze syřtiny podíleli taoističtí a buddhističtí mniši, obsahují tyto mnoho pojmů z čínského buddhismu a taoismu.

Na počátku tohoto století vzrostl zájem o čínské raně křesťanské památky. Vyšlo několik studií pojednávajících o této problematice.

Jako první vyšla již zmíněná kniha Martina Palmera v roce 2001.

Čínský student Li Tang rovněž v roce 2001 obhájil doktorskou práci „A Study of the History of Nestorian Christianity in China and its Literature in Chinese“. Práce je cenná tím, že kromě nestoriánské chronologie obsahuje i nové překlady dunghuangských svitků. Institut Monumenta Serika v Sankt Augustinu publikoval sborník prací raného čínského křesťanství v období od dynastie Tang až po dynastii Yuan. 1. Mezinárodní konference na téma „Research on Nestorianism in China“ se konala v květnu 2003 v Salzburgu.

Vraťme se však k čínským textům z Dunghuangy. Dělí se na dvě části. Starší a méně obsáhlá část je připisována biskupu Alopenovi, který vedl první křesťanskou misi do Číny. Již jsme se o ní zmínili na počátku tohoto článku. Rovněž byla zmínka o nápisu na stéle v Xi'anu, který uvádí, že Alopen už během tří let po svém příchodu přeložil pomocí členů své misie a taoistických a buddhistických mnichů základní informace o křesťanství. Jedná se o dva spisy: „Spis o Ježíši Mesiáši“ a „Traktát o jediném Bohu“. Tyto cenné historické prameny popi-

suji život našeho Pána Ježíše Krista od početí v těle neporušené Panny, zrození, duchovni působení, zázraky až k ukřižování a vzkříšení.

Se jménem Pána Ježíše Krista měli překladatelé značné problémy. Běžnou transkripcí se stalo Yishu, podobající se výslovností syrskému Išó. Pro jméno Kristus nepoužívají raně křesťanské prameny při překladu do čínštiny řeckého Christos, ale syrského M'šihá – Mesiáš. Původně oba výrazy znamenají „pomazaný“.

Alopenovi je připisován i druhý svitek, který se dělí na tři části. Nejdůležitější z něj jsou „Pána vesmíru kázání dobročinnosti“, část třetí. Obsahuje kázání našeho Pána Ježíše Krista známá jako „Kázání na hoře“ (Mt kap. 5–7). Jak již bylo řečeno, je zde mnoho taoistických a buddhistických termínů.

Není také jednoty v názvu křesťanského Boha. Někdy je nazýván „Jediný Bůh“, jindy „Pán nebes“ či taoistickým termínem „Yishen – jediný Duch“.

Zatímco první část svitků je připisována Alopenovi, druhou připisují odborníci knězi Jingjingo. Ten je v syrské části nápisu na stéle v Xi'anu nazýván Ádam. Byl to zřejmě nadaný a uznávaný vědec. Svědčí o tom ta skutečnost, že byl požádán, aby přeložil do čínštiny 30 textů „náboženství světla“. Texty pocházejí z 8. a 9. století. Ádam byl také autorem nápisu na xi'ánské stéle (r. 781).

Kromě překladů křesťanských textů se Ádam proslavil také jako překladatel buddhistických sůtor z íránského jazyka.

Nejvýznamnější křesťanskou knihou připisovanou Ádamovi – Jingjingo je ta, jejíž název se dá přeložit jako „Hymnus k uctění tří mocných sil“ – snad svaté Trojice. Jako jediný text z 35 knih v Zunjingu je možno srovnat jej se syrským originálem. Bývá označován za nestoriánskou „Gloria in Excelsis Deo“ (původně z řeckého „Doxa en hypsistois Theo“). První část tohoto hymnu byla napsána před rokem 150 po Kristu. Hymnus byl znám již ve 4. století. Na počátku 5. století byl již všeobecně užíván (Codex Alexandrinus z 5. st.). Opí-

rá se o Lukášovo evangelium (2, 14): „Sláva na výsostech Bohu, a zemi pokoj, lidem dobrá vůle“ (Bible kralická) a je založen na vychodosyrské verzi. Známe jej také jako hymnus Angelieus.

Věříme, že zvýšený zájem badatelů o rané křesťanství v Číně nám umožní dozvědět se další zajímavosti z cenných pramenů z tohoto období.

arcibiskup Kryštof

KE 110. VÝROČÍ NAROZENÍ VLADYKY ČESTMÍRA

(31. října 1894–27. prosince 1971)

Je to již dávno, co jsem se podíval do dobrých očí svého otce, pohladil a políbil tu ruku, která pro mne – a nejen pro mne – tolik pěkného udělala... Vždy je mi přitom zvláště podivně u srdce. Není to smutek, spíše pocit, který jakoby mě vzpomínky přenášel až k tiché radostné hřejivosti.

Od dětství mého otce v jeho duši rostly dvě základní hodnoty: zbožnost a láska k vlasti. Láska ke všemu českému a s tím i ke všemu slovanskému. To ovšem neomezovalo i jeho lásku k lidstvu, ke všem národům, ke všem lidem spravedlivým, morálně žijícím, čestným a obětavým. Jakoby se rovným dílem o to přimlouvali jeho rodiče. Maminka, má babička Barbora, mu vstúpila zbožnost, tatínek, můj dědeček Jakub, lásku k českému národu i lidstvu. Tatínkovo dětství bylo šťastné. Vyrůstal se svým o pět let starším bratrem Břetislavem Vojtěchem, se svými kamarády, z nichž nejbližší byl Vojtišek Heiner – shodou okolností později ředitel gymnázia, na němž jsem maturoval. Jejich dětství bylo dětstvím klukovským, tatínek ovšem nezapomínal ani na věci duchovní. Velice rád přísluhoval při bohoslužbách a s oblibou si půjčoval nejruznější duchovní knížky. Dalším otcovým rysem, který si odnesl z dětství, byla důslednost. Později stále připomínal Kristova slova: „Snažte se býti dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonale jest“. Zejména mně tuto zásadu vštěpoval a já se ji vždy snažil naplňovat. Teprve dnes, na prahu věku, kdy se zamýšlím a ohlídám zpět, si tuto zásadu plně uvědomuji...

Studoval na Československé obchodní akademii (mezi profesory byl i Edvard Beneš, pozdější prezident) spolu s jihoslovanskými spolužáky. I tím byla posilována jeho láska ke slovanským národům.

První světová válka zastihla otce jako jednoročního dobrovolníka. Měl štěstí, že nešel na frontu. Většinu odsloužil na velitelství nádraží Františka Josefa (později Hlavním). Jeho bratr takové štěstí neměl. Dostal se jako desátník na ruskou frontu a byl zajat. Před koncem války odtud zázračně přeletěl – poštovním letounem – zpět na rakouské území, aby tu byl obviněn z protirakouské špionáže, internován v zajateckém táboře a odsouzen k trestu smrti. Jen díky konci války nebyl rozsudek vykonán.

Po absolvování akademie byl otec zaměstnán jako bankovní úředník, ale také se živě účastnil dění duchovního. V posledních dnech monarchie žil ve vědomí lidí názor, že Rakousko – toť stát, kde vládne ve vzájemné spolupráci šavle a kropáč. Jinými slovy spolupráce monarchie a katolického kléru. Po nezdaru úsilí Reformního klubu českého duchovenstva u papeže byla masově založena nová česká církev pod názvem Československá. Otec se zcela uvědoměle a hrdě postavil do jejich řad. Po radikalizaci snah K. Farského se otec přiklonil ke směru biskupa Gorazda, který ho uvítal slovy: „Vás mi posílá samo nebe“. Záhy byl otec vysvěcen na diákona a pak i na kněze. Snad mohu prohlásit, že poté následovalo jedno z nejšťastnějších období jeho života. Stal se blízkým vladkovým spolupracov-

níkem a jeho přítelem. Svatý vladyka se stal mým kmotrem...

Byla to doba velmi plodná, doba velké píle a pracovního nasazení pro mladou církev. Vedle svého zaměstnání bankovního úředníka a později vrchního ředitelského rady a vedle pedagogické činnosti na obchodní škole Hlaváčově a jako učitele náboženství to znamenalo, že téměř každou neděli vyjížděl sloužit božskou liturgií do českých a moravských měst. Vzpomínám na jeho vyprávění o takových pastýřských cestách do Jaroměře a Josefova, kde tehdy působil továrník srbského původu Čerich, a kde bylo mnoho pravoslavných z řad jeho dělníků i tamního obyvatelstva. Jezdil sloužit i jinam a kromě toho pracoval v církvi v odpovědných funkcích, např. i jako předseda duchovního soudu. V této době také vydal dosud používaný český překlad liturgie sv. Jana Zlatoústého.

V roce 1935 se přestěhovala naše rodina z Prahy do Dvorců u Lysé nad Labem. Tam nás také zastihla druhá světová válka. Pro církev tak tragický rok 1942 se stal smutným i pro naši rodinu. 18. června ráno otec odsloužil v domácí kapli liturgii, rozloučil se se mnou (nějak zvlášť posmutněle), odjel do Lysé a odtud do Prahy, aby se už večer nevrátil. Místo něho přijelo komando gestapa...

V Praze se otec jako každý den odebral na své bankovní pracoviště. Tam se od svých zaražených kolegů dověděl, že se v Resslově ulici, v chrámu sv. Cyrila a Metoděje, střílí. Otec byl na pochybách. Zatelefonoval do farní kanceláře a na druhém konci se někdo ozval německy. Byla to tedy pravda. Teď už jen čekal, kdy přijdou...

Byl aktivně zapojen v odbojové činnosti. Patřil ke skupině ing. Mirko Satrana napojené na skupinu „V boj“. Ing. Satran mu nosil letáky, které otec dále šířil. Byli smluveni

heslem z Písma svatého: „Neboj se, toliko věř“! Když se ozval telefon a na druhé straně zazněla tato slova, věděl, že bude další přírůstek letáků. Když přišel ing. Satran k bankovní přepážce prostovlasý, bylo všechno v pořádku. Když měl klobouk, znamenalo to – pozor, sledují mě. To všechno otci v této dopolední červnové chvíli prolétlo hlavou. Také to, že veškeré letáky má ještě doma, že na spodní desce jeho kancelářského stolu je vzadu páskou přilepena pistole.

V tom příběh ve tváři zcela bílý vrátný se slovy: „Pane rado, hledají vás dva pánové“. Tohoto ohlášení nebylo ani třeba, oba zmínění odsunuli vrátného a se zdvořilou tváří ukázali odznaky Gestapa. Vůbec byli velmi vlídní a položili otci otázku, zda může svůj rezort po dobu nepřítomnosti někomu odevzdat. Odpověděl kladně a oni ho požádali, aby šel s nimi.

Kolegové, znepokojeni událostí, se zatím marně snažili dát dohromady saldo, tj. výkaz o platební schopnosti oddělení. Otec se dotázal, zda jim může ještě pomoci. Pánové přitakali a mezitím prohlíželi jeho stůl. Nenašli nic. Po chvíli bylo saldo hotovo. Zdvořilí páni s otcem odešli.

Popisují tuto událost snad příliš podrobně. Chci jenom abyste si představili, co a hlavně jak na všechny zúčastněné kolegy působilo.

Otec byl klidný. V gestapáckém autě byl odvezen do „pečkárny“, tj. známé hlavní úřadovny gestapa v bývalém Petschkově paláci. Tam otec stál zhruba od desáté hodiny čelem ke zdi. Po dobu celých dvanácti hodin sledoval vzorek na zdi a uvědomoval si, že některé letáky jsou doma. Za každý – trest smrti! Ani ty při prohlídce, díky Bohu, nenašli...

Po určité době k němu ke zdi postavili druhého příchozího. Pohlédl stranou a poznal otce Vladimíra Petřka. To bylo jeho poslední setkání s ním... V jedenáct hodin

v noci přišel pro otce blahobytně vypadající a zřejmě dobře naladěný pán s doutníkem v ústech. Na jeho rozkaz byl odvezen do pankrácké věznice. Dotyčný pán se pak otci věnoval každodenně, když ho vyslychal. Byl to vedoucí oddělení gestapa, které se zabývalo činností duchovních proti Říši, komisař Oberhauser.

Výslech probíhal následovně: komisař si položil na stůl před sebe pistoli a pak se zpočátku vlídně tázal. S odpověďmi samozřejmě nebyl spokojen, jeho klid byl vystřídán zuřivostí a otázkami jako: „Budeš mluvit nebo ne“?

Otec byl naprosto klidný. Jeho odpovědi nakonec vedly k tomu, že musel být propuštěn. Víte – vědět, že vím, a že ten naproti to za žádnou cenu vědět nesmí – k tomu je snad zapotřebí víc, než jen odvaha...

Po propuštění se ještě setkal s biskupem Gorazdem. Otec se nejdříve domníval, že vladyka je veden jen jako svědek. Teprve když si poupravil bílou pásku vyšetřovaného na rukávu, pochopil... Pozdější svatý novomučedník jen při pohledu na otce úpěnlivě pozvedl oči vzhůru, jako by chtěl říci: „Tam, jen tam u Boha hledej podporu...“ Bylo to jejich setkání poslední. Snad jim oběma proběhlo hlavou, co bude s církví.

Jak jsme doma otce uvítali! Všichni plakali – včetně jeho – a byly to slzy radosti i slzy bolesti z toho, co jsme prožili.

Hrozná situace, která postihla církev, na nás na všechny těžce dolehla. Otec byl dán pod stálý dozor. Náš známý, četnický strážmistr, nám líčil, jak gestapáci postávali v noci u plotu zahrady a pozorovali. Ještě jednou přijeli, aby se znovu přesvědčili, že otec s nikým nekomunikuje. Bohoslužby v domácí kapli otec mohl konat, ale jen pro rodinu.

Byla to smutná doba. Otec velmi zhubnul. Měl zdravotní problémy, ale nutnou operaci odmítal. Naše rodina si v rozbouraném válečném oceánu vytvořila jakýsi ostrov klidu a pohody. Téměř každý večer jsme se scházeli kolem stolu a otec předčítal – zejména z knih Jirákových. Mohu říci, že lásku k historii jsem si přinesl odtud. A pak,

intenzivně jsme prožívali celý církevní rok, Velikonoce, Vánoce. Tatínek denně v kapli sloužil a já přísluhoval a četl apoštola. Bylo to krásné a v mém nitru to zanechalo ty nejhezčí stopy.

Otec byl samými nacisty uznán jako těžce nemocný (a to už v té době bylo něco), věnoval se teď překladům ze staroslověňštiny i latiny a hlavně – hrál zase na housle. Housle – kromě Sokola – to byla otcova velká láska. Byl schopen hrát dokonce náročná díla Paganiniho. Byl také výborný nářadový cvičenec. Skvěle cvičil na hrazdě. Vzpomínám si, jak vyprávěl, že jednou sloužil liturgii v sokolovně. Když pak spatřil hrazdu, neodolal. Říkal jen, že ve rjase si mohl dovolit pouze sklopku. Ještě na jednu jeho sportovní činnost musíme vzpomenout. Byl výborný v šermu šavlí. Já ho v šermu následoval, ale zvolil jsem kord. Otec, jak vidíte, byl člověk skutečně všestranný.

Válka se chýlila ke konci – konečně jsme se zase mohli veřejně hlásit ke svému pravoslavnému křesťanství.

Byli jsme pod jurisdikcí srbskou. Srbsko však bylo ještě dlouho po oficiálním konci války zmítáno válkou občanskou. Po návštěvě srbského biskupa vladyky Raiče, bylo rozhodnuto, že požádáme o vyvázání z jurisdikce srbské a požádáme o jurisdikci patriarchu moskevského a celé Rusi Alexije I. Stalo se tak v roce 1946 a otec byl členem delegace, která měla záležitost uskutečnit.

Patriarcha Alexij přijal naši delegaci velmi přátelsky a bohoslužba, kterou naši duchovní sloužili dle Gorazdova sborníku, ho dojala k slzám. Jako exarcha byl k nám vyslán biskup Jelevferij, pozdější arcibiskup. Bylo uvažováno o autokefalitě. Alexij si výslovně přál, aby jedním z biskupů byl i otec Čestmír. Stalo se a otec byl vysvěcen v roce 1950 a stal se biskupem olomoucko-brněnským.

Nedlouho na to byla i naše církev autokefální. Vše nasvědčovalo zdárnému rozvoji. Ovšem tvrdý státní ateistický kurs tomu bránil.

Otec, který byl důsledný, se o rozvoj své eparchie i celé církve staral velmi pečlivě.

Bylo mu ovšem naznačeno, že se stává příliš populárním a nezastřeně mu bylo vyhrožováno zatčením.

Stará nemoc se znovu obnovila. Těžký tlak na něho vyvíjený i krutý pocit nevděku se projevíly tím, že zdravotní důvody mu zamezovaly jeho službu vykonávat. Byl nucen ze zdravotních důvodů odstoupit...

Žil teď zase v duši osamělý v mé rodině, bylo mu velmi, velmi smutno. Posilovaly ho jen housle a radost z potomků a vnučky. Náš dobrý, svatý muž, metropolita Dorotej, mu porozuměl.

Otec se do posledního dne připravoval na obnovení své církevní činnosti. Přišel vánoční čas v roce 1971. Otec již rok před tím dost churavěl. Znovu těžce onemocněl a 27. prosince zemřel. Téměř ve stejný den jako před rokem jeho přítel a druh otec Josef Leixner.

Z chrámu sv. Cyrila a Metoděje byl 31. prosince vypraven pohřeb biskupa. Smuteční obřad sloužil metropolita Dorotej za účasti českého duchovenstva a věřících.

Odešel pastýř dobrý...

Čestmír G. Kráčmar

ZA OTCEM MILUTINEM JAKOVLJEVIČEM

Loňského roku jsme vzpomínali nedozítých 110. narozenin duchovního správce církevní obce v Mariánských Lázních otce Ing. Milutina Jakovljeviče. Posvátný synod na svém podzimním zasedání rozhodl ocenit jeho úctyhodné pastýřské dílo příznáním protojerejského titulu, podle rozhodnutí Jeho Blaženstva vладыky metropolity Jana z r. 1959. Dále pak usnesl udělit mu in memoriam církevní vyznamenání Zlatý kříž sv. Cyrila a Metoděje. Prohlášení otce Milutina protojerejem se konalo loni o Vánocích v pražské katedrále za účasti jeho rodiny, pamětníků a přítomných věřících. Kříž sv. Cyrila a Metoděje převzal jeho syn, vладыka Simeon, biskup olomoucko-brněnský, spolu s dalším jeho synem Ing. Mirko Jakovljevičem, chrámovým starostou v Českých Budějovicích.

Otec Ing. Milutin Jakovljevič se narodil v Bělehradě 26. 5. 1894, ale dětství prožil ve městě Niš, kde byl jeho otec, plukovník dělostřelectva, velitelem tamní pevnosti. Měl čtyři mladší sestry, které ho zbožňovaly, další dva souro-

zenci zemřeli jako malé děti. Byl to ale divoký chlapec, který ve svých hrách riskoval nad únosnou míru. Rodiče usoudili, že je „Mile“ těžko zvládnutelný a že řešení, jak ho napravit, je dát jej do ciziny na vychování. V té době byl plukovník Jakovljevič poslán do Berlína nakoupit pro srbskou armádu děla. Vzal syna sebou s tím, že ho v Berlíně ponechá. Cestou se zastavil v Praze ve Slovanském klubu, kde byl bouřlivě přijat českými vlastenci. Ti plukovníka přemluvili, aby syna ponechal v Praze, mezi Slovany. Chlapci bylo tehdy deset let.

Tak Milutin zůstal v české zemi, v Praze dokončil obecnou školu a měšťanku, v Roudnici střední zemědělskou a v Táboře jeden rok vysoké zemědělské školy. V Praze pravidelně přísluhoval u svatého Mikuláše na Staroměstském náměstí otci Ryžkovovi a bydlel v laskavé pravoslavné rodině Novotných, pozdějších věrných farníků vладыky arcibiskupa Savvatije (Vrabce). Když úspěšně zakončil první ročník fakulty a odejel na prázdniny k mamince, vypukla první světová válka. Zúčastnil se jí po boku svého otce jako kurýr a s ním

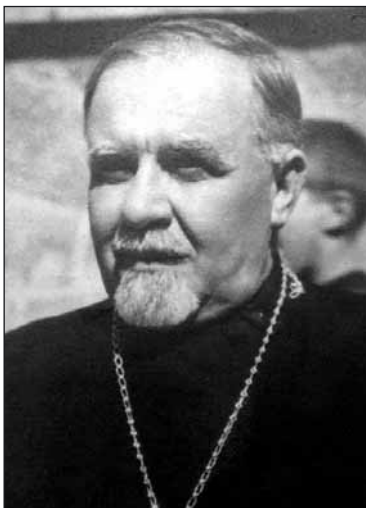
a celou srbskou armádou, včetně staříčkého krále Petara I. vedeného na žebříňáku, ustupoval přes celé Srbsko a albánské hory až do řecké Soluně (Tesalonik). V Řecku se organizovala protiofenzíva, ale ještě před tím bylo rozhodnuto, že nové poválečné Srbsko bude potřebovat inteligenci a že si ji nesmí nechat padnout ve válce. Tak Milutin po roce války odložil zbraň a spolu s dalšími studenty byl odvezen italskou lodí do Nice, aby na francouzské stipendium dokončil svá studia na univerzitě v Montpellier. Inženýrský diplom agronoma získal na Sorboně v Paříži, kde si přivydělával jako povozník.

Skončila studia a skoro současně i první světová válka. S čerstvým diplomem se vrátil do vlasti a působil pak nějaký čas v diplomatických službách. Později hodně pracoval v československo-jugoslávských stycích a střídavě se pohyboval v obou státech. Je paradox, že se svou českou manželkou Boženou, rozenou Bartovou, se seznámili v Jugoslávii. Měl svatbu u svatého Mikuláše na Starém Městě v roce 1925, oddával je biskup Sergij (Koroljov). Bylo to neobyčejně šťastné manželství. Narodili se z něho tři synové. Rodina pak bydlela

trvale v Čechách, nejdřív v Praze, a když nastala hospodářská krize a cizinci nesměli být přijímáni do zaměstnání, najal si Milutin statek Záhoří u Slap nad Vltavou a hospodařil tam až do konce druhé světové války.

Svůj duchovní náboženský život žil jaksi skrytě. Na jeho nočním stolku ležela srbská bible, ve které si každý večer i za noci četl. Každý rok jezdil do Bělehradu za maminkou, se kterou se vždy týden přísně postili a pak šli ke zpovědi a přijímání. Později, za války, když už jeho rodiče zemřeli, chystal si postní pokrmy sám. Většinou to byl „pasul“ – fazole se spoustou papriky. Byl-li v Praze, zašel i na bohoslužby, obvykle s nejstarším synem, a bible na jeho nočním stolku byla stále častěji otvírána. Byl výbušný, ale laskavý a rád lidem pomáhal, což za německé okupace bylo pro zemědělce stejně riskantní jako ztřeštěnosti jeho dětství, ale teď pomáhal lidem od hladu. I těm, kdo se skrývali v záhořských lesích, lovení německými oddíly.

Hned po válce odešel do pohraničí a vystřídal tam několik zaměstnání jako vedoucí různých zemědělských podniků. V té době již synové studovali, nejstarší, nyní vладыka Simeon, biskup olomoucko-brněnský, na Leningradské duchovní akademii, a manželka vyučovala pravoslavné náboženství na školách v okolí Milutinova působiště. Při jedné její návštěvě ústředí, kdy se zrovna zase stěhovali, pozval si je oba metropolitá Jelevferij a nabídl Ing. Jakovljevičovi, aby se stal pravoslavným knězem. Na všechny námítky měl metropolitá pohotovou odpověď a nakonec zlomil ostych vizí: „Jak to bude krásné, až budu sloužit svatou liturgií a po pravici mi bude spolusloužit otec a po levici syn!“

Za několik týdnů po této rozmluvě, na podzim 1949, byl otec Milutin vysvěcen na diákona a na Nový rok

1950 na kněze pro farnost v Mariánských Lázních, kde se předtím vystřídalo několik ruských kněží.

Teprve při něm zde vznikla skutečná registrovaná církevní obec se sborem starších a řádným účetnictvím, kartotékou a matrikami. Podařilo se mu získat dvoupatrový penzion pro faru, kde do r. 1953 proběhlo několikrát školení kněží. Později byl dům zase církvi vzat. Brzy si získal vážnost významných občanů města i prostých sousedů, s nimiž byl v živém styku. Každou sobotu, neděli i svátek sloužil sv. liturgii v Mariánských Lázních v krásném chrámu sv. Vladimíra, ale založil i řadu filiálních kaplí jako Mokřinu, Popovice a další a každý den učil náboženství v několika školách. Věřící ho milovali a vycítili v něm zvláštní charisma pomáhat. Pomáhat soucitnou modlitbou, ale pomáhat i ve světských záležitostech psaním žádostí, většinou přímo na prezidenta, z nichž žádná nebyla oslyšena.

Otec Milutin byl velký ctitel slovanských věrosvědů a českých národních světců a velký propagátor jejich úcty. Přál si být jednou pohřben na Vyšehradě, což se mu později splnilo, neboť mátuščin děde-

ček tam koupil a vybudoval krásnou hrobku. Poslední rok působení otce Milutina v Mariánských Lázních – 1959 – byl poznamenán nemocí, jež oslabovala jeho srdce a bohoslužby konal jen s krajním vypětím. Poslední sv. liturgii s večerní vykonal na svatodušní neděli a po ní vzápětí ještě tři svatby. Zbylé dva roky jeho života byly roky rychlého slábnutí. Zemřel 16. května 1961 a byl pochován na památném hřbitově Slavíně na Vyšehradě v rodinné hrobce, kam o 25 let později byla uložena i jeho mátuška, věrná ošetrovatelka a pomocnice v záležitostech účetnictví a administrace.

Otec Milutin nikdy nestudoval teologii. Jeho nástupce, vladyka Simeon, teolog a absolvent ruské duchovní akademie, vzpomíná, jak věřící hodnotili jeho první duchovenské kroky: „Docela pěkně jste nám to řekl, ale do toho, jak mluvil a sloužil Váš otec, máte ještě daleko. No, nemáte ještě tu jeho zkušenost!“ Zřejmě nefalšovaná láska pastýře k jeho stádu bylo u otce Milutina to něco navíc, co zbrušovalo ostří případných technických nedostatků a učinilo pozhledným kněžský závěr jeho bohatého života.

Otci Milutinovi, dobrému pastýři, příkladnému otci rodiny a ryzímu člověku, buď u Hospodina věčná paměť!

arcibiskup Kryštof

Recenze

PhDr. Liliana Belovičová CSc.

KŘESŤANSKÉ MOTIVY V RUSKEJ LITERATÚRE

Vydal: Dobročinný Spolok sv. Jána Šanghajského a San – Franciského Bratislava 2004, vydání 1.

Autorka v uvedené knize zkoumá ruskou literaturu od nejstarších dob, včetně folkloru, až po literaturu konce 20. století z křesťanského pohledu na umělecké slovo, což umožňuje zobrazit hlavní charakteristickou vlastnost ruské literatury – její duchovnost.

„Práve pravoslávny svetonázor upria-

mil pozornosť na svoju duchovnú podstatu, na zahľbenie sa do samého seba. Táto „duchovnosť“, ktorá je vložená do genetiky ruskej literatury a je založená na pravdách sv. Evangelia, vzrušovala a vzrušuje všetkých, ktorí spoznajú najlepšie diela ruských spisovateľov“ (str. 6).

Přečíst si uvedenou knihu bude zajímavé pro všechny ty, kteří se zajímají o otázky ruské duchovnosti.

MUDr. Jan Vohralík

MALÝM ČTENÁŘŮM!

Milé děti, s radostí vám gratulujeme k úspěšnému zvládnutí soutěže „Otázky pro chytré hlavičky“. Jak jsme vám slíbili, posíláme všem vylosovaným veselou počítačovou hru.

Doufáme, že se vám bude líbit, a že se příště zase rádi zúčastníte her a soutěží našeho časopisu.

DĚTEM

za redakci Hlasu pravoslaví – Boris

Vylosovaní kamarádi:

Erika Bezarová, Praha

Patrik Čech, Rapotín

Daniel Macek, Rapotín

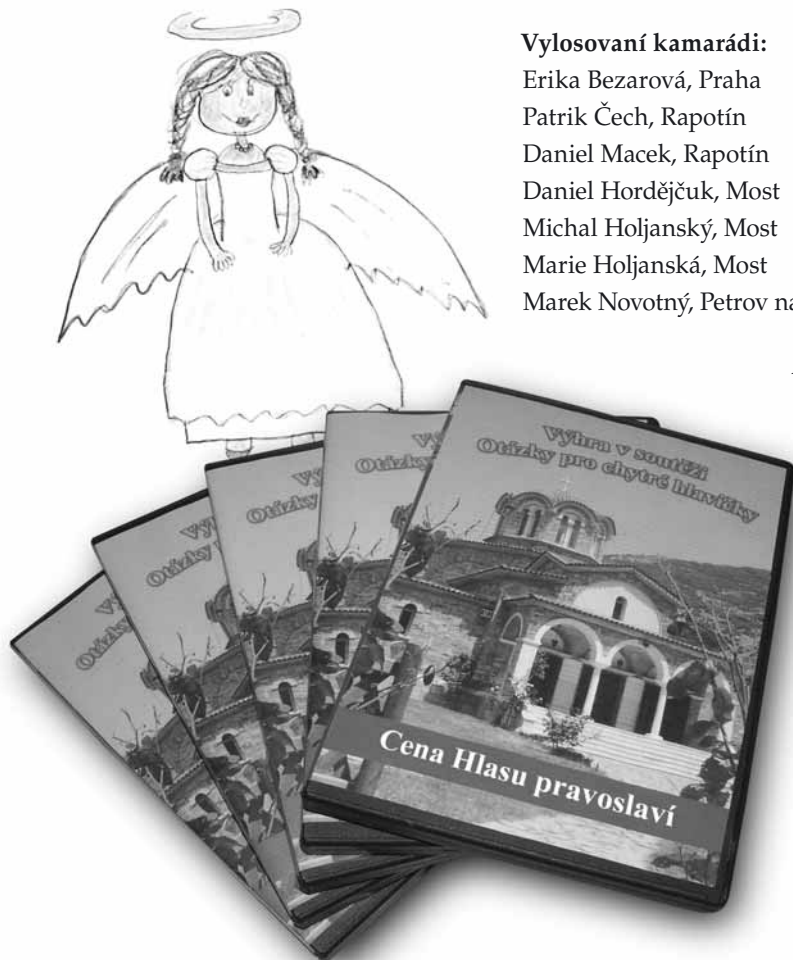
Daniel Hordějčuk, Most

Michal Holjanský, Most

Marie Holjanská, Most

Marek Novotný, Petrov nad Desnou

Blahopřejeme!

Vydává Pravoslavná církev v Českých zemích, P. O. Box 655, CZ-111 21 Praha 1.

Hlavní redaktor: Dr. Čestmír Kráčmar, Soukenická 10, 110 00 Praha 1. Technický redaktor: Boris Havel.

Redakce si vyhrazuje práva na případné úpravy, či krácení zaslaných příspěvků.

Uzávěrka každého čísla je 10. den předcházejícího měsíce. Vychází druhý týden v měsíci.

Litografie Lokša PrePress Rakovník, tisk Tuček tiskárna Rakovník.

Jedno číslo Kč 17,-, pro předplatitele u distribučního střediska v Praze Kč 16,-.